

Napló-füzetek

2018 127.

Szofia Kolotúru: I trítí jenyiá

A harmadik nemzedék

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár
13. műfordítás-pályázatának anyaga

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár tizenharmadik jeligés műfordítás-pályázatára Szofia Kolotúru görög költőnő *Η τρίτη γενία* című versének magyar fordítását várta a zsűri. 31 pályázónk 32 pályaművet küldött.

A bírálóbizottság (Vörös István, Patak Márta, Egeres Ágnes), melynek Lator László örökös tiszteletbeli elnöke, augusztus 28-i ülésén három díjat és egy különdíjat ítélt oda.

Az I. díjat Purosz Leonidasz, a II. díjat Mohai Szilvia, a III. díjat Pataki Anett kapta.

A Magyar Fordítók Alapítvány által felajánlott különdíjat, az egy hét ott-tartózkodást az alapítvány balatonfüredi fordítók házában, Havassy Rékának ítélte a zsűri.

Országos Idegennyelvű Könyvtár

Purosz Leonidasz fordítása (I. díj)	9
Mohai Szilvia fordítása (II. díj)	10
Pataki Anett fordítása (III. díj)	11
Havassy Réka fordítása (a Magyar Fordítók Alapítvány különdíja)	12
Bodolai Csenge fordítása	14
Gadzojannisz Panajotisz fordítása	15
Hajdú Gabriella fordítása	16
Halmi Tamás fordítása	17
Jakabffy Éva fordítása	18
Karafa Sándor fordítása	19
Lesovics István fordítása	20
Molnár Adél fordítása	21
Nagy Lotti fordítása	22
Takács Márton fordítása	23

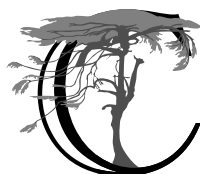
A pályázatot támogatták:

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Magyar FordítóHáz Alapítvány

Európai
Bizottság

ÖRÖKSÉGÜNK:
MÚLT ÉS JÖVŐ
TALÁLKOZÁSA

2018
KULTURÁLIS
ÖRÖKSÉG EURÓPAI
ÉVE
#EuropeForCulture

Fővárosi Görög Önkormányzat
II. Kerületi Görög Nemzetiségi Önkormányzat
Terézvárosi Görög Nemzetiségi Önkormányzat
Újpesti Görög Nemzetiségi Önkormányzat

Hol kezdjük egy vers fordítását?

Miben áll a fordító feladata? Munkája? És hol kezdődik művészete? A feladata, hogy a fordításra kiszemelt művet minél hitelesebben adja vissza. A munkája az, hogy addig ne hagyja abba a fordítást (szavak kicserélését, szórendcserét stb.), amíg ezt el nem éri. A művészete pedig az, hogy megérezze, mikor következett el ez a pillanat. Szakszövegeknél, néha prózafordításnál is, ez a kihívás többnyire fel se merül a fordító fejében, nem lát az ügyben mást, mint munkát. A versfordítás viszont elkerülhetetlenül művészet.

Csakhogy a művészetet a művészet művelése közben kerülni kell. Úgy értem, tilos keresni, de szabad várni rá. Észre se kell venni, mikor megjön, beszél, mint egy jelentéktelen idegen. Ha akkor nem zúdulunk rá kérdéseinkkel, talán marad.

A műfordítás esetében nem kerülhető el a művészet keresése. Mert a fordítónak a nyelvi analízis mellett, sőt azt megelőzve, azt kell analizálnia, miben is áll a mű művészete. Hol rejlik benne ez a híres művészet. És ha megtalálta, onnan kell elindítania a fordítás felépítését. Művészetének középpontjától. Ha pl. egy versnek van refrénje, mint esetünkben, akkor biztos, hogy ez fontos keresztvezető pontja a műnek, a refrén felől kell tehát indulnia a munkának. A versek fordítását leggyakrabban nem az elejükön kell kezdeni.

Hanem a probléma felől, hadd kristályosodjon ki rá az egész, mint cukorkristály az oldatba lógatott spárgára. Mert nehéz ugyanazt a mondatot egy másik nyelven is négyszer más-más kontextusba illeszteni, úgy, hogy a szöveg ugyanaz is maradjon – formájában. És tudjon más is lenni – a versszakokon belüli helyiértékében.

A vers a fordítás mestermunkája, hiszen a regény kompozíciója a mondatokon nyugszik, így szerencsére lényegében minden átjöhethet egy esendő fordítás esetében is. A vers azonban közvetlenül a szavakból van komponálva, sőt, gyakran szótagokból, hangokból mint kompozíciós elemekből, és akár egyetlen pontatlan vagy félreértve megválasztott jelző, egyetlen betű is tönkretelheti a fordítást. Mármost az eredeti vers célnyelvi megfelelőjét.

A versben minden szó egy térbeli kristályrács eleme.

Különösen nehéz dolguk volt Szófia Kolotúru görög költő fordítóinak. Egy összetett formában megírt, tehát játékos, mégis gondolati verset kellett lefordítaniuk. Két fogódzójuk volt, az eredeti és a nyersfordítás. Az eredetit az átlagosnál nehezebb volt kisilabizálni, mert kérdés, hányan ismerik a görög betűket. (Feladat mindenkinek: megtanulni legalább a görög olvasást. Hiszen aki nem tud görögül olvasni, az a szó nyelvtörténeti értelmében *analfa, béta.*)

A vizsga egyik eleme abban állt, mennyire kötődik a fordító a saját tágabban értelmezett, azaz európai kultúrájához. Nem egyszerűen az intellektuális sport kedvéért kellett kibetűzni az eredetit, hanem hogy a formát fölmérje a fordító. Ugyanis ekkor derül ki, hogy refrénes versről van szó, villoni balladaformáról, hogy ritmusa jambikus, és hogy két rímpár vonul végig az egész versen. Ember- és költőpróbáló vállalkozás. Profiknak is nehéz feladat. A pályázók közt

---

olyan is akadt, akinek semmi módon nem szűrt szemet, hogy kötött versről van szó. (Persze próbálkozása nem került be a kinyomtatható fordítások közé.) Volt olyan is, aki a sorok mellé kiírta a maga sorainak szótagszámát. Holott az eredetiét kellett volna megszámolnia és saját munkájában visszaadnia. Azt is tudnia kellett volna, mi értelme van a számolgatásnak, hogy páros és páratlan szótagszámú jambikus sor nem rímelhet egymásra. Bele kellett volna fektetni azt a munkát, hogy a ritmust legalább a szükséges minimumig eljuttassa. Főleg a füzetbe nem bekerült fordításokon érződik a ráfordított munka hiánya. A zsenialitás Goethe szerint főként szorgalom. Egy jó fordítás is. Addig nem állni le a változatok keresésével, amíg a kívánt mértéket el nem éri a szöveg.

A kívánt mérték a magyar fordítási hagyomány és elvárásrendszer szerint a következő: 1) A vers pontosan ugyanabban a formában legyen, mint az eredeti (ritmus, sor- és szótagszám, rímképlet). 2) Tartalmilag is minél pontosabban kövesse az eredetit. 3) Maga is katartikus legyen, se jobb, se rosszabb nála. Kövesse stílárís jellegzetességeit.

A 32 pályázatból összesen legalább 32 ráfordított munkaóra hiányzott.

A nyersfordítás annyira enigmatikus volt, hogy bizony szótározás, egy-egy sor ellenőrző, értelmező újrafordítása nélkül nagyon nehéz volt megfejteni, az ott található szavakból végül is miféle értelem és érzelem révén áll mindez össze verssé. Bizonyos szavak, jelzők értelméről alaposan el kellett gondolkodni. Mint például a refrénben szereplő 'nemzedék' szó jelzőjéről: „Elátkozott, mérgezett, toxikus, zárvány, haldoklik, lőn örökké, ősi, haragos, feldúlt, dühödt, zavart, gyilkos, kárhozott, mérgező, nagylelkű, legmeghatározóbb, elkeseredett, dühöngő, elbaszott, ateistán” – sorolhatjuk a mellékneveket vagy az ezen a helyen feltűnő más szófajokat, az értelmezéseket és a félrefordításokat, a szolgai átvétel vagy épp az utánagondolás eredményeit. Mindezt úgy kellett a refrénbe illeszteni, hogy a szövegben négyszer is megállja a helyét. Különösen nehéz feladat. Akadt olyan is, aki láthatólag tudta, hogy refrént kéne létrehoznia, de számos igyekezete közt a refrén egységes megtartásáról szép csendesen lemondott. Megint csak a hiányzó ráfordított munka.

A formát lényegében és pontosan szinte csak első helyezettünk oldotta meg. A többiek majdnem mind tettek olyan kompromisszumokat, melyek arra utalnak, hogy vagy túl korán elfáradtak, vagy azt hitték, hogy: „ha már kész van, akkor kész van a fordítás”. Tóth Árpád szerint egy fordítás sosincs kész, csak félbe kell hagyni egy pillanatban. Túl korán félbehagyott szövegek sokasága került elénk. Ha a szöveg kiért az elejétől a végéig, még koránt sincs kész. Felolvasni, hangosan ízeletetni kell. Olyan, mint az eredeti? Érthető? Tetszik? Tetszene és érteném, ha nem én fordítottam volna? Érhető akkor is, ha nem ismerem az eredetit, a nyersfordítást? Élvezhető? Volt, aki annyira késznek gondolta a szövegét, hogy pár apró változtatással kétszer is beküldte. Azt hitte, már kétszer is kész van, holott ennél jóval több verzió keresése, a gyengék eldobása és a tényleg jó meghagyása után lehetett volna végre egyszer, jogosan félbehagyni.

Szofia Kolotúru Magyarországon lényegében ismeretlen. A fordító feladata ilyenkor egy kicsit utánanézni, ki is a költő. Hogy mégis tudja, miről, kiről van szó, hol, mikor és mért beszél. Persze alapvetően a versnek kell meghatároznia magát a létezésben, poétikai térben, de a fordítónak rengeteg háttérismeretre

---

van szüksége, sűgóra szorul, ha nem tudja, mit kell mondanía. És ahhoz is, hogy magabiztosan mondja azt a keveset és talányosat, amit a vers alapján elmondhat.

Nehéz feladat volt. Köszönet minden pályázónak, és gratuláció a közlésre kiválasztottaknak és a díjazottaknak!

Vörös István

Szükség törvényt bont

Nehéz feladatot kaptak a pályázók, a címadó verset fordíthatták Szofia Kolotúru *A harmadik nemzedék* című kötetéből, melyért 2016-ban a szerző vers kategóriában Állami Díjat kapott.

Kolotúru költészete alkalmi költészet, ahogy egyik kritikusa Goethe nyomán mondja róla, versei két lábbal a földön álló költő alkotásai, aki nyitott szemmel jár a világban, távol áll tőle az önreflexió, mindig konkrét, és legelsősorban akkor ír, amikor van mondanivalója, ha pedig megszólal, olyankor a lehető legdirektebb módon, póztmentesen, manírok nélkül teszi. Kedveli a kötött formát, a rímet, mai témát klasszikus formában ad elő. Ennek egy példája a pályázat tárgyát képező verse is.

En magam mindig kételkedve álltam a nyersfordítások előtt, csak nagyon nagy költőknél néztem el, mint Kosztolányi vagy Weöres, csakis versnél persze, más műfaj nem tűr nyersét, ám a pályázati anyag láttán most mégis rá kellett döbennem, hogy igaza volt Esterházy Péternek. 2003-ban nálunk járt Füreden a Fordítóházban a legelső magyar-spanyol műfordító szemináriumunk vendégeként, és arról kérdeztük, milyen érzés volt, mikor a spanyolországi bemutatkozáson találkozott a fordítójával, és nem tudott vele beszélni. Ő erre csak somolygott, majd végül kibökte, nem tudja megítélni, milyen lett a *Kis magyar pornográfia* spanyolul, de szerinte a rossz fordítás is jobb, mint a nem fordítás.

Induljunk ki abból, hogy minden fordítás egy olvasat, annak az egy embernek a fejében-szívében-lelkében, tetszés szerint, aki éppen olvassa a szöveget. Hogy ki mit lát-gondol-érez bele a versbe, abban ott van egy egész élet, mindaz, amit előtte látott, hallott vagy olvasott ebben a világban. Ha az anyanyelvén olvassa. Ha idegen nyelven teszi, akkor persze szükségképpen befolyásolja a nyelvi kompetenciája is, ahogy manapság mondani szokás. A vers más anyagból van, mint a próza, ezt nagyon jól tudjuk, és ha eddig azt mondtam, a fordítás az igazság pillanata, mert akkor derül ki a szöveg összes hibája, szigorúan prózai szövegről beszélve, akkor most, a versről szólva azt kell mondanom, hogy a nyersfordításból fordítás is az igazság pillanata, a kettős olvasat okán, hiszen az olvasat olvasatából kell verset csinálni, ami nagyon nehéz, különösen ha még a kötött formához is ragaszkodni szeretnénk. Több iskola például csak prózai fordítást javasol a versről, és mindig mellékelik hozzá az eredetit, annak is megvan a varázsa, olvasva, de nem értve is lehet érdekes az eredeti, már persze ha ismerjük az adott ábécét, mert elég viccesen hangozna, ha valaki az erasmisták ógörög kiejtésével megpróbálná most felolvasni nekünk Kolotúru versét.

Pályázóink tehát kaptak egy magyar nyelvű szövegértelmezést, annak az olvasatában, aki lefordította, és ahhoz többé-kevésbé ragaszkodva írtak egy azonos című magyar verset. A címet sokszor a legnehezebb lefordítani, számos olyan tartalom kötődhet hozzá, ami az adott nyelven nem mond semmit, ilyenkor a fordító dolga eldönteni, hogy mit választ, elveszíti-e a címet a vámon abban a reményben, hogy majd visszanyeri még a réven valahol másutt a versben, vagy foggal-körömmel ragaszkodik hozzá, és az olvasóra bízva, hogy utánajárjon, ha valami gyanút ébreszt benne.

Ennyi bevezetés után rá is térhetünk a lényegre. Nekem volt a legnehezebb dolgom a zsűriben, gondolom, ebben egyetérthetünk, hiszen óhatatlanul vissza-vissza kellett térnem a görög versszöveghez, ami persze nem mindig volt szerencsés. Itt és most nekünk, zsűritagoknak ebből a nyersből készített magyar változatot kellett értékelnünk. A versfordítás újraköltés, ezt tudjuk, meg persze azt is, hogy tízből tíz külföldi az első két sorból fölismeri Verlaine-t Tóth Árpád magyar hangján.

Ahhoz, hogy vers legyen az eredetiből, el kell szakadnunk tőle, jelen esetben a nyerstől is. Megkockáztatom, a költő vagy műfordító talán szabadabb is a nyerssel, nem ragaszkodik hozzá olyan görcsösen, mint aki eredetiből fordít. Emlékszem, egyszer egy galego költőné verseit fordítottam magyarra, átküldtem egy költő barátomnak, mit szól hozzá. Nem tett sokat, igazított rajta itt-ott egyet-kettőt, olyasmit, amit én nem mertem volna megtenni, mondván hogy az eredetiben nem úgy van, de ő megtette, és egyből vers lett a fordításomból. Mérheteretlenül fontos ez az elrugaszkodás. Ha ez nincsen meg, akkor kapunk egy tisztességes fordítást talán, ami viszont még nem vers, akkor sem, ha többé-kevésbé tartjuk a formát. Ezt az elrugaszkodást hiányoltam számos pályamunka esetében, ismétlem, ugyanúgy, ahogy sokszor magamnál is hiányolom, bár tudva tudom, jobb a fordítónak az ösztönére, képzelőerejére, beleérző képességére bízni magát, és nem ésszel, hanem szívvel-lélekkel, kellő szabadsággal fordítani, akkor lesz igazán levegős a fordítása, különben ugyanolyan fullasztó érzés lesz olvasni, mint amikor az ember zsúfolt járművön kénytelen utazni, és alig várja, hogy leszállhasson végre.

Legjobban azok a megoldások tetszettek, ahol a fordító rájött, hogy a vers refrénszerű utolsó sorában a *mérgezett* jelző nem a legmegfelelőbb a *nemzedék* mellé, nagyon bezárja az értelmezési tartományt, ennél sokkal jobb a *kárhozott* vagy *elátkozott*, hovatovább az *elbaszott* is, a *zárvány-nemzedékről* nem is beszélve, még akkor is, ha az utóbbi az eredetitől leginkább elrugaszkodottnak tetszik. *Sorsolt a sors, adósuk így maradtál: a harmadik, a zárvány-nemzedék.* Vagy az előbbiek: *De fizetned kell – mert rád ilyen sorsot vetettek, / te harmadik, elátkozott nemzedék.* Vagy pedig így: *Ám itt az idő, hogy fizess, rád vár a feladat – / te harmadik, kárhozott nemzedék.* Ugyanaz, másképpen.

Rímkényszerhelyzetben az ember rá-ráfanyalodik olyan megoldásra is, amelyet szabad formánál nemigen választana, így jöhetnek létre sokszor szépen csengő, első hallásra mégis fura képek: *Már a kín is könyöködön jönne ki, / Hogy (rég halott) ősök titkot szórnak eléd, / A nemkívánt tudás már bokád is terheli / Szegény harmadik, mérgezett nemzedék.*

Száz szónak is egy a vége, verset fordítani tényleg nem könnyű, sokan mondják is, hogy lehetetlen, mégis meg kell kísérelni, szerencsére mindig akadnak is vállalkozók, ahogy most láthattuk. Gyakorlat teszi a mestert, a fordításra is igaz ez a mondás. Nem is zárhatnám mással, mint amit régen, még gimnazistaként Kaposváron hallottam a költő-tanár Papp Árpádtól, számos görög költő fordítójától, amikor elvittem hozzá olaszból készült fordításaimat; még most is fülemben cseng jellegzetes dél-dunántúli akcentusa: *Hát, Márta, csak csinálja!* Igen, kedves kollégák, ti is csak csináljátok, ez is egy mesterség, minél többet gyakoroljátok, idővel annál jobbak lesztek.

Patak Márta

Σοφία Κολοτούρου

Η τρίτη γενιά

Γενιές ολόκληρες εργάστηκαν για μένα
το δρόμο να φωτίσουν στις νευρώσεις,
μ' ανείπωτα όλα τα χιλιοειπωμένα.
Οι πράξεις, που βαραίνουν στις κλειδώσεις,
οι πρόγονοι (αν και νεκροί) δια ζώσης
να μαρτυρούν απ' την αρχή τα μυστικά –
στο τέλος πάλι ν' απειλούν μην τους προδώσεις:
η τρίτη εμείς, φαρμακερή γενιά.

Γενιές που φύλαξαν στη μνήμη τους κλεισμένα
τα τραύματα και τις παλιές διαβρώσεις
σε μια αλυσίδα, με τα μέλη τους δεμένα
(τι βάσταξες και πόσα θα σηκώσεις,
πόσα άλλες και τι μπορείς να σώσεις;)
και δεν αντέχεις και φωνάζεις: «φτάνει πια!»
Μα ο κλήρος έλαχε σε σένα να πληρώσεις –
στην τρίτη και φαρμακερή γενιά.

Γενιές που έληξαν, προδιαγεγραμμένα,
στων απογόνων της πικρίας της τόσης
που δεν θελήσανε παιδί να κάνουν ένα
(τον πόνο, ω αναγνώστη, να μην νιώσεις).
Την αλυσίδα δεν θα επιδιορθώσεις –
τη σπάζεις μόνο και φωνάζεις: «αρκετά!»
Έτσι στο φως αναβαπτίζεται, της γνώσης
η τρίτη και φαρμακερή γενιά.

Πρίγκηπα, μου 'χεις τάξει νέα γέννα
σαν καταγράψουμε μαζί τα κωδικά
παλαιά βιβλία, στο σεντούκι φυλαγμένα
η τρίτη εμείς, φαρμακερή γενιά.

Szofia Kolotúru

A harmadik nemzedék

Πυροσζ Leonidasz fordítása (I. díj)

Velünk tetőzik be az ősi munka most,
világító, szűk DNS a sztráda,
cipőnk a felmenői úton áttapos,
de por pereg a hajba, bőrre, szájba,
belénk hatol, mint rejtett kulcs a zárba
(kipletykált titkuk minden rezzenés),
ők árulást, mi riadót kiáltva:
a harmadik, a zárvány-nemzedék.

Sok évtizednyi, nagy halomba felpakolt
hiányaik körül a büszke gazdák,
mint görcsben összekulcsolódó végtagok
(te elviselted? és amit feladtál?
de változtál-e, mondd? de változtattál?),
üvölnél: „mikor lesz már elég?”
Sorsolt a sors, adósuk így maradtál:
a harmadik, a zárvány-nemzedék.

Elődeink halála újakat hozott,
a láncreakció velünk lerobban,
bennünk romló magzat nem, csak kín mozog
(e kínt, ó, olvasó, ne hordd magadban!),
a lánc, az ősi lánc javíthatatlan,
de törhető, csak most üvöltsd: „elég!”
Akkor fény lesz, és új nevet kap abban
a harmadik, a zárvány-nemzedék.

Herceg, te várd a jó szülést, kezdetét
az újnak, és mi eljövünk megint
keresni ládamélyi könyveink:
a harmadik, a zárvány-nemzedék.

Szofia Kolotúru

A harmadik nemzedék

Mohai Szilvia fordítása (II. díj)

Számtalan nemzedék mind-mind arra küldetett,
hogy az agyunkban jelzőfényt gyűjtsanak,
kimondván, mit ezerszer már; úgy, ahogy nem lehet.
A tettek, melyek alatt ín megszakad,
és (holt) őseink nyomán mind felfakad
egyől egyig a titok, mit őriztek rég,
s végül újra megfenyegetnek, nehogy kiadd:
te harmadik, te kárhozott nemzedék.

Nemzedékek, hol bezárta az emlékezet
a sebeket s rég dúlt pusztításokat
láncra verve, összekötözve lábat és kezét
(mit bírtál, s mit bírsz még cipelni magad,
mit formáltál át s mi menthető, mi marad),
de nem bírod, így felüvöltesz: „állj, elég!”
Ám itt az idő, hogy fizess, rád vár a feladat –
te harmadik, kárhozott nemzedék.

Sok nemzedék, mely sorra eltemetkezett
az utódok keserűsége miatt,
akik úgy döntöttek, gyermeket nem nemzenek
(nem kívánok olvasómnak ily kínokat).
Bármit teszel, nem áll helyre a láncolat –
csupán megtörheted, felkiáltva: „elég!”
Így a fényben a tudásod új arcot szabat
neked, te harmadik, kárhozott nemzedék.

Felkelted, mondtad, herceg, ne feledd
– miután társaim együtt számba vették
a ládák mélyén rejlő titkos, régi könyveket –,
harmadik, kárhozott nemzedékemet.

Szofia Kolotúru

Harmadik nemzedék

Pataki Anett fordítása (III. díj)

Én egész nemzedékek küzdelmeként lettem,
s ezerszer ismételt, kimondhatatlan
szavaik nyomán gyúlt fény idegpályáim mellett.
Minden ízületem szinte megpattan
títkaik alatt, amiket hallhattam
tőlük, hisz' súgták már az idők kezdetén,
aztán megfenyegettek, hogy tovább ne adjam
én, a harmadik, mérgezett nemzedék.

Nemzedékek, mik emlékeikbe temettek
régi sebeket és súrlódásokat,
egy hosszú láncot, mint akit szoros gúzsba tettek.
(Mennyit bírtál, s arra még mennyit raknak,
mennyit cserélsz, s megőrizni mennyi marad?)
Ha nem bírod és felkiáltasz, hogy „Elég!”,
hiába: úgy döntöttek, hogy most fizess te magad,
a harmadik, mérgezett nemzedék.

Nemzedékek, mik elmúltak, ahogy kellett,
nyomukban a keserű utódokkal,
akiknek már tervben sem volt semmilyen gyermek.
(Ily' fájdalom ne essék az olvasóval!)
A láncot helyrehozni nem lehet jobban,
csak megtörni, és azt kiáltani, „Elég!”
A tudás fényében megszületik a józan
harmadik, ám mérgezett nemzedék.

Új születést ígértél, hercegem,
ha leltárba vettük a ládák fenekén
gondosan megőrzött, rejtjeles, öreg könyveket
mi, a harmadik, mérgezett nemzedék.

Szofia Kolotúru

A harmadik nemzedék

Havassy Réka fordítása (a Magyar Fordítók Ház Alapítvány különdíja)

Nemzedékek sora élt értem dolgozva,
hogy az utat megvilágítsa nekem
s újra elárulja, ami nem lehet kimondva.
Vállunkra nehezedő súlyos tettek,
az ősök, maguk (bár sírban pihennek)
a titkokat már kezdetekkor elmesélték –
s végül mindig titoktartásra intettek:
harmadikok vagyunk, kárhozott nemzedék.

Nemzedékek láncá megkötött tagokkal,
emlékezetében, eltemetve mélyen,
sérülésekkel és ősrégi kínokkal
(mi mindent bírtál ki, s mennyit bírhat sz még el,
mennyit változtattál, és mit őrizhetnél meg?)
nem bírod már tovább és felkiáltasz: „elég!”
De arra, hogy fizess meg, már kisorsoltak téged –
te is harmadik vagy, kárhozott nemzedék.

Nemzedékek vesztek, tervszerűen hulltak,
utódaik inkább gyermek nélkül éltek,
látták már keservét, családok pusztulnak
(azt a kínt, olvasó, kívánom, ne éld meg).
A láncot helyrehozni úgysem leszel képes –
de megtörheted és kiálthatsz: „elég!”
És így a tudásnak ébredő fényében
megújul a harmadik, kárhozott nemzedék.

Herceg, új szülést ígértél nekem,
mikor egy szép napon végre majd megfejtjük
a ládában rég őrzött, rejtjeles könyveket
kárhozott nemzedék, mi harmadik, együtt.

Szofia Kolotúru

A harmadik nemzedék

Bodolai Csenge fordítása

Nemzedékek ezrei dolgoztak értünk,
Hogy megvilágítsanak homályos utunkon.
Személyesen jött el rég halott ősünk,
Hogy fülünkbe hangtalan szavakat súgjon,
Az ezerszer elmondott, öröklött titkot,
A régmúlt vállait nyomó súlyos tetteket.
S a továbbadásától megint csak tiltott
Minket, a harmadik nemzedéket.

Sok előd emlékébe zárva a fájdalmat,
Vérző sebeket, fájó varratot,
Egymásba fűzve, tehetetlen állanak.
Mennyit kibírt már, s mennyit változott.
Bír-e még, változhat-e bűvös láncotok?
Hiába nem bírod már, s kiáltasz: Elég!,
Fizetned kell, mert sorsot húzott
A harmadik mérgezett nemzedék.

Tervszerűen elhullott minden ősünk,
S keseredésükben szomorú utódaik,
Nem vágyták megszülni saját gyermekük.
Ne akard érezni azok fájdalmait!
Utólag a láncon te sem tudsz változtatni,
Csak kitörni erővel, „megállj!”-t kiáltva.
S az új fényben elkezdhet átalakulni
A harmadik mérgezett nemzedék tudása.

Fenség, nekünk új születést ígértél,
Ha már számba vettük közösen
Mind, az ódon ládának őrzött könyvét,
Mí, a harmadik mérgezett nemzedék.

Szofia Kolotúru

A harmadik nemzedék

Gadzojannisz Panajotisz fordítása

Nemzedékek egész sora küzdött értem,
hogy helyes utat mutasson e világban,
de se szeri, se száma az elcsépelet szavaknak.
A tetteket – mik az elzárás súlyát növelik –
őseink (ha nincsenek is köztünk) titkaikat
mentségükre kezdettől élőszóban bevallották –
mégis megfenyegetnek, nehogy eláruljuk őket:
mi, a harmadik elkeseredett nemzedék.

Nemzedékek, kik emlékükbé zárva őrizték
a régi sebeket, s a mocskos sérelmeket,
láncra fűzve, a hozzáfűzött gondjaikkal
(min mentél keresztül, mit kell még elviselned,
nagyon megváltoztál, mit tudsz megmenteni?)
nem győződ s világgá kiáltod: „legyen már elég!”
De a sors úgy hozta, hogy neked fizetned kell –
a harmadik és dühöngő nemzedéknek.

Nemzedékek döntöttek végzetükben,
hogy őseik elmondhatatlan nagy keservében
még utódot sem akartak nemzeni,
fájdalmukat – ó, olvasó – meg ne ismerd!
A láncot nem fogod megigazítani –
csak széttöröd, s hangosan kiáltasz: „elég!”
Így fog a fényben megújulni, az elkeseredett
harmadik dühöngő nemzedék.

Hercegem, újjászületésről regéltél,
ha együtt átírjuk a fiókokban őrzött
régi törvénykönyvek jelkulcsait,
mi, a harmadik elátkozott nemzedék. – nos, mi lesz?

Szofia Kolotúru

A harmadik nemzedék

Hajdú Gabriella fordítása

Ősök emberöltőkön át dolgoztak értem,
lényükkel ezer fényt gyűjtva utamon,
hogy kimondhatatlan szavuk egyszer elérjen.
A mozdulatot kísérő fájdalom
üzenet, minden (élő és holt) rokonom
ősidők óta így fedí fel titkát –
mit parancsukra meg kell tartanom:
a harmadik nemzedék vagyunk, kik a mérget megitták.

Emlékek láncára vert nemzedékek régen
őrzik már sebeiket túl hét lakaton,
a lánc elég erős, hogy a kín bezárva éljen
(mi terhet hordasz és még mit bírsz el válladon,
mentetél sokat, de segíthetsz világodon?),
ha túl sok is, hiába kiáltasz: „nem bírom már!”
A rövidebbet húztad, megfizetsz, rajtad a sor –
harmadik nemzedék, kik a levét megisszák.

Tervszerűen eltüntetett elődök léptét
megkeseredett utódok követik nyomon,
egyikük sem vágyik ringatni gyermekét
(ó, olvasóm, sose tudd, mi ez a fájdalom).
A lánc kijavításán hasztalan fáradozol –
megtörheted csak, „elég volt!”, kiálts.
Újjászületsz e fénytől, tudással homlokodon,
harmadik nemzedék, ki a mérgen túl járt.

Herceg, ígéreted köszönöm szépen,
szülök is, mihelyt megfejtettük a kódját
régí könyveinknek, miket rejt kelengyészláda mélye –
harmadik nemzedékünk mérgezett öröksége.

Szofia Kolotúru

A harmadik nemzedék

Halmi Tamás fordítása

Generációk műve életem,
az idegeken utat világítva
a mondhatatlant mondják ezerszeresen.
Elárulják, mi volt a kezdet titka,
az ősök (megtérve halottaikba)
s tettek, melyektől súly a testbeszéd,
és intenek: ne legyünk titkok nyitja,
mi, harmadik, mérgezett nemzedék.

Generációk emlékeiben
elzárva sebek s régi romlás, mintha
láncolat volna, megkötözve, benn
(mit bírtál eddig el, s még mennyit bírsz, ha
mentenéd, ami meg nem változik ma?),
és nem bírod tovább, és kiabálsz: „elég!”
Téged sorsoltak ki, hogy fizess vissza –
mint harmadik, mérgezett nemzedék.

Generációk múlása ilyen,
a keserű utódok terve írja,
akik utódra nem vágytak sosem
(ne vágyj, ó, olvasó, fájdalmaikra).
Nem te leszel, aki a láncot kijavítja,
megtörheted csak, s kiálthatsz: „elég!”
S átváltozik – fényben tudása villan –
a harmadik, mérgezett nemzedék.

Herceg, új szülést ígértél nekem,
ládában őrzött, régi könyvek rejtjelét
hogy megolvassuk akkor közösen,
mi, harmadik, mérgezett nemzedék.

Szofia Kolotúru

A harmadik generáció

Jakabffy Éva fordítása

Egész generációk fáradoztak értem,
hogy az idegek pályáin megvilágítsák az utat,
nem mondható szókkal az elcsépeltek helyében.
Súlyos tettek nyomják a vállukat;
holt ősök serege jön, s előbb titkot tudat,
később fenyeget: legyen ennyi elég,
soha nem sérthetjük meg a tabukat:
mi, a harmadik, mérgezett nemzedék.

Egész generációk őrizték a mélyben
régi sebeiket és megaláztatásukat
közös láncre kötözött karokkal (kérdem,
terhed mekkora, s meddig tudod folytatni utad,
váltogatnál-e, vagy továbbvinnéd a múltad),
és nem bírod tovább, s kiáltasz: „elég!”
De hogy megfizess, a sors terád mutat
a harmadik, mérgezett nemzedékben rég.

Generációk tűntek el egészen,
mert az utódok többé már nem tudtak
gyermeket nemzeni e keserűségben
(ó olvasó, ne érezd fájalmukat!).
Kijavítani nem fogod láncukat,
csak megtörni és ordítani: „elég!”
Így a fényben még átalakulhat
a tudós, a mérgezett, a harmadik nemzedék.

Fejedelem, új szülöttet ígértél nekem,
ha addigra végigmegyünk e rég
ládában őrzött ódon kódkönyveken
mi, a harmadik, mérgezett nemzedék.

Szofia Kolotúru

A harmadik nemzedék

Karafa Sándor fordítása

Nemzedékek dolgoztak egymás nyomán lépve,
ezer néma szót újból kiejtettek,
hogyan lobbanjon fel idegeim útjának fénye.
Ízeket szagatnak a nehéz tettek,
a holt ősök feltárják, mik rejtettek
a kezdettől egészen, míg nem jön a vég –
de, hogy el ne áruld titkuk, megfenyegetnek:
te harmadik, elátkozott nemzedék.

Nemzedékek, kiknek emlékeibe mélyre
zárva él pusztulásnak és sebeknek
hosszú láncra vert sora, gúzsba kötve, megtépve
(mond, bírod majd még, amit veled tettek?
örzöd azt, ki voltál, vagy már felejtetted?),
míg nem tűröd el tovább, s felüvöltesz: „már elég!”
De fizetned kell – mert rád ilyen sorsot vetettek,
te harmadik, elátkozott nemzedék.

Nemzedékek, kiknek keserű lett vére,
és így az elmúlásra rendeltettek;
gyermektelen halnak, nem is vágyva nemzésre
(e fájdalmat, olvasó, soha ne tudd meg!).
A hosszú rabláncnak véget más nem vethet,
csak ha széjjeltéped, és azt mondod: elég!
Akkor derülhet majd rád fénye a szellemnek,
te harmadik, elátkozott nemzedék.

Herceg, hol a gyermek, ki ígérve,
ha titkos könyvet, mit rejtett ládafenek,
megtalálunk majd, és együtt veszünk újra kézbe,
mi harmadik, elátkozott nemzedék?

Szofia Kolotúru

A harmadik nemzedék

Lesovics István fordítása

Nemzedékek sora megdolgozott érterem,
idegpályákról hogy úzzék az estet,
mit mondhatatlan mondtak ki ezerszer egészen.
A tettek, mik nehezítik a tested,
az elődök (bár holt ősök) nem restek,
hogy az összes apró titkukat felfedjék –
s végül, hogy le ne leplezd őket, még megfeddnek:
mi, a harmadik, mérgezett nemzedék.

Nemzedékek láncának emlékezetében
kövületek a láncolatba rejtett
sebek s régi hegek, gúzsba kötözve keményen
(mit bírtál el s még mennyi lesz a terhed,
mennyit téptél fel s mi az, mit még megmenthetsz?)
és nem tűröd ezt és üvöltesz: „már elég!”
De téged jelölt ki a sors arra, hogy fizethess –
mint harmadik s mérgezett nemzedék.

Nemzedékek vesztek tervszerű szükségben:
ivadékai könnycsepptengereknek,
kik egy gyereket nemzeni se vágytak éppen
(ó, olvasó, a kint meg se sejtse lelked!).
A hibás láncot nem lehet rendbe tenned –
tépheted csupán és üvölthetsz: „hát elég!”
A tudáshordozó: a fényben így vált testet
e harmadik s mérgezett nemzedék.

Herceg, új szülést ígértél nékem,
hol zsigerekben kódolt, ládák fenekén
őrzött könyveink majd sorra számba vesszük szépen
mi, a harmadik, mérgezett nemzedék!

Szofia Kolotúru

A harmadik nemzedék

Molnár Adél fordítása

Azért küzdöttek egész nemzedékek,
hogy mélyen beivódjanak a zsigereinkbe
az elmondhatatlan, ezerszer elmesélt történetek.
A tettek, ránehezedve az ízületekre,
rég halott őseid mondják a szemedbe
és tárják a kezdettől fogva örök titkokat eléd,
hogy el ne áruld őket, ismét fenyegetve,
mi, a harmadik, mérgezett nemzedék.

Emlékezetükben egész nemzedékek
őrzik sebeiket, testükbe bevésve,
megkötözött kézzel és lábbal, sorban – láncban a szemek
(mi mindent emeltél fel és tartasz még felemelve,
mit mentettél meg, s változtatni még mit lehetne?)
és nem bírod már tovább, üvöltesz: „elég!”
Fizessen meg mindenért, a sors ezt mérte
rá: ez a harmadik, mérgezett nemzedék.

Így tűntek el egész nemzedékek,
eltüntette őket gyermekeik keserűsége,
akik szerint gyermeket csak esztelenek szülnek
(jaj, bárcsak ekkora fájdalmat senki ne érezne!).
Nem tudsz belejavítani a láncszemekbe,
csak megszakítani, üvöltve: „elég!”
És felragyog a tudás fénye, benne
a harmadik, mérgezett nemzedék.

Herceg, ígértél nekem egy új gyermeket,
amikor együtt kinyitjuk majd a rég
szívünkben őrzött titkos ősi könyveket,
mi, a harmadik, a mérgezett nemzedék.

Szofia Kolotúru

A harmadik nemzedék

Nagy Lotti fordítása

Nemzedékek kitartó munkájának hála
– Hogy mind a kimondhatatlant fecsegi –
Idomított idegpályán, akárcsak a sztráda
Fényei, néma láng utad vezet.
Már a kín is könnyöködön jönne ki,
Hogy (rég halott) ősök titkot szórnak eléd,
A nem kívánt tudás már bokád is terheli,
Szegény harmadik, mérgezett nemzedék.

Nemzedékek. Erózió vájta barázda
Agyukon: a régi idők sebei
Mint gyöngysor, de a gyöngyszemek összegabalyodva
(mit bírtál, mit bírsz, kit tudsz megmenteni,
ők: eredeted, te: vagy-e eredeti?).
Már elvágnađ eredet, s ordítasz: „elég!”
De te fizetsz mindenért, mert téged sorsoltak ki,
Te harmadik, mérgezett nemzedék.

Nemzedékek, melyek tervszerű halála
A tervben-sem-volt utódot sebezi:
A fonalon keresel csomókat, hogy hátha...
(Ó, az olvasó e reményt nem értheti.)
De a gyöngysort már nem lehet megmenteni,
Csak széttépni, és üvölteni: „most elég!”
Így alakul át, így fog csóvaként fényleni
A harmadik, mérgezett nemzedék.

Herceg, amit ígértél, másfajta
Születés, ha kódok bonyolult rendszerét
Megfejtí a könyvben, amelyet rejt ősi láda,
Ez a harmadik, mérgezett nemzedék.

Szofia Kolotúru

A harmadik nemzedék

Takács Márton fordítása

Nemzedékek egész sora dolgozott értem,
hogy fényes legyen az idegek útja,
kimondva, mit előtte már kimondtak ezerszer.
Az a sok tett, mi csontjainkat nyomja,
az ősök, kik most is (bár már halottak)
megosztják a titkot, ahogy tették mindig,
de ha te osztanád meg, hát megszarolnak:
mérgezett generáció vagyunk mi.

Nemzedékek, akik a megkopott sebeket
ott őrzik emlékezetükbe zárva,
ökölbe szorítva a bilincsbe vert kezeket
(mennyit szenvedtél, s ki még meddig tartasz,
mit tudsz megmenteni, s mi az, mi változhat?),
már nem bírod, s kiáltasz: „elég lesz ennyi!”
De fizetni te fogsz, hiszen téged választottak –
mérgezett nemzedék, ez vagyunk mi.

Régi nagy ősök, kik sorsszerűen vesztek
oda keserű utódaik miatt,
mert új életet adni nem akart már egy sem
(ki olvassa, nem érzi e nagy fájdalmat).
Gyógyítani nem tudod a bilincselt kart,
csak láncot törhetsz, s annyit kiálthatsz: „elég!”
Így talán a fényben majd átalakul lassan
a harmadik, mérgezett nemzedék.

Herceg, új szülést ígértél nekem,
mikor számba veszi közösen a régi,
ládák mélyébe bezárt, titkos, poros könyveket
a harmadik nemzedék, a mérgezett.

Szofía Kolotúru kötetei:

- *Nem-aktuális költemények* (Αν-επίκαιρα Ποιήματα) (2007): Kolotúru első verseskötete a hétköznapiakat, az emberi lét alapproblémáit járja körül. A szerzőt ezen verseskötetéért a Reading magazin díjára elsőkönyvesként jelölték.
- *Süket vagy? Nem hallasz?* (Κουφός είσαι ρε; Δεν ακούς) (2010): A Spyros Derveiotis által illusztrált képregény nyolc kisebb történetből épül fel. Az első-sorban gyerekeknek, fiataloknak szóló könyv célja a hallássérültek világának megismer(tet)ése, a másság elfogad(tat)ása.
- *A siketség hét arca* (Τα επτά πρόσωπα της κώφωσης) (2013): Kolotúru ezen könyve a – veleszületett vagy szerzett – hallássérülésről szól, és elsősorban azon ép hallású olvasóinak ajánlja, akik személyes vagy szakmai okokból szeretnék jobban megismerni a nem hallók világát.
- *A harmadik generáció* (Η Τρίτη γενιά) (2015): A huszonöt versből álló kötet fő témái: a barátság, a szeretet, a társadalom, amelyben élünk, a ma embe-rének világa.

Antológiák:

- *Új hangok az ősi vízben* (Νέοί Ηχοί στο Παμπάλαιο Νερό): Hagyományos formában írt kortárs görög versek Kostas Koutsourelis, Thanos Giannoudis, Aaron Mnisiviadis, Elena Stagkouraki és Szofía Kolotúru közreműködésével.
- *Amóba* (Τρίλιζα) (2012): Verseskötet Thanos Giannoudis, Aaron Mnisiviadis és Szofía Kolotúru közreműködésével.

Szofia Kolotúru (1973, Athén) görög költő, író, újságíró, szerkesztő.

1998-ban diplomázott a Krétai Egyetem Orvostudományi Karán. Az azt követő öt évben szövegtannal foglalkozott a krétai Irakleiói Egyetemi Kórházban, illetve az athéni Szent Száva Kórházban. Egy évig a Görög Nyílt Egyetemen görög kultúrával foglalkozó előadásokat látogatott, jelenleg ugyanott kreatív írást tanul.

Szépirodalmi tevékenysége jelentős, próza- és verseskötetei jelennek meg, emellett fordítóként is aktív, továbbá különböző lapoknak, irodalmi folyóiratoknak dolgozik. Az utóbbi években orvosi könyvek szerkesztésével is foglalkozik.

Gyermekkorában (4 és 12 éves kora között) elvesztette hallását, ennek köszönhetően a hallássérülés mint téma gyakran felbukkan műveiben. Beszéd-készségét nem vesztette el, és bár a jelnyelvet nem használja, szájáról olvasás segítségével kommunikál.

2007-ben publikálta első verseskötetét. 2015-ben jelent meg *A harmadik ge-*

neráció című kötete, melyért a következő évben megkapta a legjobb verseskötetért járó Állami Irodalmi Díjat. Több műve a görög eredeti mellett angolul és spanyolul is olvasható.

„Kolotúru költészete alkalmi költészet, ahogy egyik kritikusa Goethe nyomán mondja róla, versei két lábbal a földön álló költő alkotásai, aki nyitott szemmel jár a világban, távol áll tőle az önreflexió, mindig konkrét, és legelső sorban akkor ír, amikor van mondanivalója, ha pedig megszólal, olyankor a lehető legdirektebb módon, pózmentesen, manírok nélkül teszi. Kedveli a kötött formát, a rímet, mai témát klasszikus formában ad elő. Ennek egy példája a pályázat tárgyát képező verse is.”

Több önálló kötete is megjelent, illetve számos antológiába beválogatták műveit.

Nagy megtiszteltetés számunkra, hogy e pályázat révén most megismertethetjük a magyar olvasókkal Szofia Kolotúru költészetét.

Cédrus Művészeti Alapítvány
1136 Budapest, Pannónia u. 6.
Telefon: (1) 247-6657
Mobil: (30) 511-3762
E-mail: szon46gy@gmail.com
Honlap: www.naputonline.hu

Felelős kiadó: Szondi György
Szerkesztő: Egeres Ágnes
Szöveggondozó: Kovács Ildikó
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence
ISSN 1787-6877
ISBN 978-615-80967-8-2